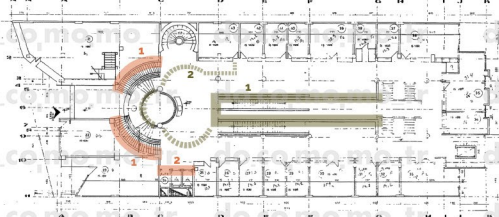

Uluslararası öncüllerini takiben, 1950lerden itibaren Türkiye'de mimarlık-sanat birlikteliği gündeme gelmiştir. Bu yaklaşımın tespit edilebildiği yapılardan biri 1976-78 yılları arasında inşa edilen, **Opera Pasajı** olarak da bilinen Opera Onur Çarşısı'dır. Çarşı Kadıköy'de, Bahariye Caddesi (General Asım Gündüz Cd.) üzerinde konumlanmaktadır. Adındaki "Opera" kelimesi, 1940'ta bu parselde inşa edilen ancak 1976'da yıkılan **Opera Sineması**'na atıfta bulunmaktadır. "Onur" ise yapının sahiplerinden olan bir ailenin soyadıdır. Parselin caddenin sınırını sinemanın ön cephesinin biçimlenişini belirlemiştir. Çarşı cephesinin de bu hattı takip ederek tasarlanması, dönemin önemli bir kültür yapısı olan Opera Sineması'yla ilişkili kurulmasını sağlamakta; cephesinin çarşı girişini tanımlayan girişini, oluşturduğu alanlar dar ve yaya yoğunluğunun yüksek olduğu caddenin üzerinde bir durma-buluşma noktası yaratarak kentsel mekana katkıda bulunmaktadır.

Çarşının cephelelerindeki sadelik ve geometrik hatlar iç mekânın dikdörtgen planlı galeri organizasyonunda, dairesel merdivenleri ve kotalarında takip edilebilmektedir. 4 bodrum, zemin, asma ve 3 normal kattan oluşan yapının otopark olan 3 bodrum katı hariçindeki tüm katları çarşı olarak kullanılmaktadır. Girişi farklı kotaları birbirine bağlayan **simetrik dairesel merdivenler** tanımlar. Çarşı iç mekânının karakteri, yapının merkezinde yer alan dar ve uzun **galeri boşluğu** ile tanımlanır. Asma kattan başlayıp 3. kata kadar galeri boşluğunu sarak yukarıya çıkan **rampa halindeki sirkülasyon elemanından** yanına sıralanmış dükkanlara giriş yapılır. Galerinin iç kısmında rampaları birbirine bağlayan merdivenler yer alır; galerinin dış çeperindeyse ikili asansör, dairesel merdiven ve yangın merdiveni bulunur. Girişten ve çatı ışığından yeterince doğal ışık alamayan iç mekândaki özgün olmayan parlak yüzey malzemeleri ve yavaş aydınlatma elemanları nitelikli bir mekân algısından uzaklaştırır da, biçim-işlev ilişkisi mekansal deneyimi ilginç kılmaktadır.

Zemin Kat Planı

karo seramik panolar
1 dairesel merdivenlerin duvarlarında
2 asansör kapılarının etrafında

sürekli/bant seramik panolar
1 galeri boşluğuna bakan döşeme yüzlerinde
2 asma kat döşemesi, girişteki dairesel formların hakim olduğu mekansal kurguyla bütünlük içinde başlar ve üst katalara doğru rampalaşarak galeri halinde devam eder

İç mekânda kültür varlığı değeri taşıyan en önemli bileşen "**Gorbon Işıl Tacı 1980**" imzalı, Tacı Alpaslan'ın tasarlayıp Gorbon Işıl seramik firmasının ürettiği, **soyut motiflerin kullanıldığı rölyef seramik panolar**dır. Girişte iki yanda simetrik olarak 1. bodrum ve asma kata bağlanan dairesel merdivenlerin duvarları ile asansör kapılarının etrafı **karolarla** kaplanmıştır; kat döşemelerinin galeri boşluğuna bakan yüzlerinde ise **sürekli bir pano tasarımı** görülmektedir. Mekansal kurgu ile oluşturduğu bütünlük ve iç mekân tasarımına sunduğu özgün katkı dolayısıyla panolar yapının karakterinde başkını bir role sahiptir. Bu bağlamda panoların, yapının kentsel ve toplumsal bellekte yer etmesindeki önemi de büyüktür. Eser sanatsal değerinin yanı sıra, söz konusu dönemde etkili olan ve özel/kamusal birçok yapıda uygulama bulan mimarlık-sanat birlikteliği yaklaşımının bir örneği olarak da leğertir.

karo seramik panolar

sürekli/bant seramik panolar

OPERA ONUR ÇARŞISI

ARŞ. GÖR.
CANAY TUNÇER YILDIRIM

BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK VE TASARIM FAKÜLTESİ

Özgün adı: Opera Onur Çarşısı
Yeri/adresi: Osmanağa Mah. General Asım Gündüz Cad. No:17. 34714 Kadıköy/İSTANBUL
Tipi/işlevi: TCR/COM - Ticari (Çarşı/Pasaj)
Tescil durumu: Tescilli değil
Yapım yılı: 1976-1978
Mimar: Yük. Müh. Mim. Mehmet Altan (mimari ve statik proje)
Tasarımcı: Gorbon Işıl seramik firması - Tacı Alpaslan (iç mekânda seramik panolar, 1980)
İşveren: Nuri Onur, Salih Çadırcı

Kaynakça:

(Çarşı yapısı, Gorbon Işıl seramik firması ve Opera Sineması'na ilişkin)
- Kadıköy Belediyesi kurum arşivi
- Yüzer, Ç. (2019) "Rebiî Gorbon: Mimarlık ve Seramik Arasında Bir Kariyer", İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- www.tacseramik.com/hakkında1 (Tacı Alpaslan'ın kısa özgeçmiş).
- Atılğan, A. (2010). "Kadıköy'ün Kışık Sinemaları", Mimarist, Sayı 136.
- Gökmen, M. (1989). "Başlangıçtan 1950'ye kadar Türk sinema tarihi ve eski İstanbul sinemaları".